

Proč nevyhráli válku?

Vzdělávací cíl: Žáci se prostřednictvím porovnání dvou úryvků z historických syntéz zamýšlejí nad různými výklady příčin porážky nacistického Německa a jeho spojenců v druhé světové válce. Skrze srovnání rozvíjí žáci svou schopnost práce s odborným textem.

Klíčová slova: druhá světová válka, příčiny a důsledky, porovnáváme prameny

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ČETBA TEXTU A ZKOUMÁNÍ DALŠÍCH PRAMENŮ I (5 min.)

Četba textu historika Richarda Vinena a zkoumání pramenů v doplňkové galerii s pomocí lupy.

Text pochází z knihy britského historika Richarda Vinena Evropa dvacátého století, která vyšla v roce 2000 a českého překladu se dočkala v roce 2007. Kniha je příkladem historické syntézy.

Texty doprovází série map, které ukazují dynamiku vývoje na východní frontě, a fotografie z konference v Teheránu (28. 11. – 1. 1. 1943). Mapy doplňují argumentaci historiků ohledně toho, které období války bylo pro vývoj bojů klíčové. Fotografie ilustruje dobovou situaci, ve které se představitelé všech velmocí museli domluvit na společném postupu, ačkoliv měli rozdílné zájmy.

2 ČETBA TEXTU A ZKOUMÁNÍ DALŠÍCH PRAMENŮ II (5 min.)

Četba textu historika Normana Daviese a zkoumání pramenů v doplňkové galerii s pomocí lupy.

Text pochází ze syntézy dějin druhé světové války britského historika Normana Daviese Evropa ve válce, která původně vyšla roku 2006 a českého překladu se dočkala v roce 2007. V úvodu knihy Davies tvrdí, že kniha má být pokusem o kritické zhodnocení tzv. spojeneckého výkladu dějin, který všechny zásluhy přičítá západním spojencům a umenšuje význam jiných bojišť.

3 OZNAČOVÁNÍ KLÍČOVÝCH PASÁŽÍ (5 min.)

Označování klíčových pasáží, které nejlépe vyjadřují přístup historiků k příčinám výsledku druhé světové války.

Žáci obvykle v obou textech označují hlavní teze: tedy že „Sovětský svaz by bez pomoci Spojenců nevydržel“ a „Scénář, že by západní spojenci mohli vyhrát válku na vlastní pěst, je nevyhnutelně spekulativní“. Doplnují je označením některých argumentů. V prvním textu si žáci obvykle všimají možnosti mobilizovat síly ve Spojených státech a svrhnout atomovou bombu. Ve druhém textu si pak všimají časového nesouladu mezi západní pomocí a hlavními boji na východní frontě a neadekvátnosti dodávané pomoci.

4 SROVNÁNÍ TEXTŮ (5 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy a srovnání obou textů odpovídají do textových polí na otázky: ? V čem se texty liší? ? Který text je podle vás přesvědčivější? Svoji volbu zdůvodňují.

U první otázky lze žákům doporučit, aby se soustředili nejdříve na rozdíly v tvrzeních obou historiků a poté na způsoby jejich argumentace. U druhé otázky je důležitější, jak žáci odůvodní svůj výběr, než který text si zvolí. Legitimní odpovědí také je, že se žák „nemůže rozhodnout“, pokud doloží své důvody (např. potřeboval by více informací, oba texty jsou podle něj příliš jednostranné apod.). Žáci mohou využít také prameny z doplňkové galerie z počátku cvičení.

Další možnosti zapojení do výuky:

- S žáky je možné na cvičení navázat otázkou: „Jaké další možné příčiny vítězství Spojenců vás napadají?“ Tento krok umožňuje zaujmout odstup od diskuse obou historiků. Vinen i Davies upřednostňují politické, hospodářské a vojenské dějiny. V této části je možné poukázat na vliv dalších faktorů, jako byl technologický pokrok, mobilizace obyvatelstva, odboj v okupovaných státech či strategické chyby představitelů a generálů Osy. Také je možné tematizovat důsledky pro politiku dějin obsažené v obou textech.*
- S žáky je možné rozvíjet perspektivu historického výzkumu. Žáci tak například mohou vymýšlet témata, kterým by se podle nich měli dnešní historici druhé světové války věnovat.*
- V případě dostatku času (např. u projektové výuky nebo devadesátiminutové lekce) lze pracovat ještě s dalšími syntézami:
Paul Kennedy: Vzestup a pád velmocí, Praha 1996
Ian Kershaw: Do pekel a zpět, Praha 2017*